M. Lasarte bertsolaria

Manuel Lasarte bertsolaria oso ezaguna ez ezik ospetsua ere bada bertsozaleen artean. Nafarroako Leitzan sortua eta hamabi urte eskax zituenerako Gipuzkoako Aiara familiakin bizitzera etorria. Geroztik, gehienez inguru hortan bizi izan da, bereziki Orion, errementaritzako lantegitxo batekin.

Lehenago ere, esana dugunez, bertsolari bakoitzak bere erak eta doainak ditu eta M. Lasarterenak azpimarratzekotan, bertsogintzaren trinkotasunezkoak dira. Lasartek, esaldiz eta irudiz ondo hornitutako bertsoak ditu gogoko eta bere ahaleginak hor jarri izan ditu.

Duela hamabi urte, Auspoa liburutegiak bere saileko ehungarrena egingo zuen liburu bat ere eskaini zigun Lasarteren bertsoz, ***Bertso mordoxka*** *zeritzana, eta liburu handien sailean, 1975. urtean* ***Gordeak neuzkanak*** *izenburuduna, bertso bildumez gainera hizlauz bere bizitzako gora beherak kontatuz. Orain berriz, IZ etxeari esker, kasseta bat ere badugu bere abots sendoa magnetofonoz entzuteko aukera ematen diguna. Abotsarekin batean bere bizitzako nekeak, penak, alaitasunak eta ilusioak nabarituko ditugu, bereziki lehen bertsoak lanari eskaintzean eta laugarren sailekoak bere bilobatxoari. Hara hemen adibidez:*

1/ Bederatzi puntuko
bertso batzuetan
ikusiko det ezer
asmatzen detan:
Lan gogortxua bada
utziko det bertan,
alperrik jardun gabe
nekatzen ezertan,
borrokan ta setan
ainbat lan klasetan
beti ametsetan
olako gauzetan;
nabil berrogeitamar
urte luzetan,

4/ Iñoiz gozatu oi da
gizona lanean
norbere gustokoan
ari danean;
gauzak egoki samar
datozkionean
ta ongi ari dala
derixkionean,
itxaropenean
sendo dagonean
poza barrenean
sortzen zaionean;
orduan bizi da bat
zorionean

5/ Lurran indarrez ta
gizonaren lanez,
mantentzen gera danok
ikusten danez;
ahalguztidun Jaunari
eskerrak emanez
bizi bear genuke
merezi duanez,
borondate onez
kargak eramanez
janez ta edanez
osatzen geranez;
zoriontsu gera

6/ Munduara sortzen danak
beartsu ta pobre
atseden gutxi du
ta nekeak sobre;
izan nai dunak bere
buruaren jabe,
pasatzen du amaika
kezka ta naigabe,
emen ala ere
saiatuta ober.
Gu ahulduak gaude;
baina asko daude
lana egingo ta
nun eginik gabe.

7/ Ikusirik bizitzak
neke asko dula
gure itxaropena
ez da mardula,
badakigu kentzeko
asko dauzkagula
eta beti tiraka
ari zaizkigula,
nai duenak burla
egiten digula,
ez aztu sekula
lan egin degula
zeinentzat ari geran
ez dakigula.

8/ Langilea naizenik
ez diot ausardiz;
baina pozik egin det
amaika aldiz.
Zenbaitek ori ez du
ikusi nai begiz,
baina premizkoa da
aitortzen det egiz
esango det berriz
errespeto aundiz
segi zentzun argiz
kontzientzi garbiz:
ogia jan dezagun
geure izerdiz.

Lasartek, alabagandik semetxo bat du familiaren osagarri ez ezik sendarri ere bai, eta bere bizitzako sufrikarioak hortik lortu dute zoriontasuna. Horregatik, Elizanbururen "Ikusten duzu goizean"-en doinuz, bihotz alaiz kantatuko zituen ondoko bertso polit horiek. Bertan, irakurle, ikus gure bertsolari hau zein ederki baliatzen den aintzinako kanta zahar esta bertsogintzaren kixeekin;

1/ Goien degu Erregea
zeru ta lurren jabea:
auxe da guri besoetara
eman zigun landarea,
amodiozko lorea
da aingerutxo gurea
jostailu pare gabea.

Bigarren bertsoan aitortuko digunez, bera jaio zen egunak argi berritu zuen bere bizitza iluna. Gizona, inoiz, aitona izatera heldu behar zoriona ezagutzeko. Baina, hara nola jazten dituen bertsoak:

3/ Lo egin da esnaeran
begitxoen zabaleran
izar bi eder zuregan
ikusirikan, aurra, nork daki
gu zenbat poztutzen geran;
zer zoragarria zeran
ez dakit esango dedan
biotzak nai duen eran.

8/ Len lurrean arraztaka
lau oiñean laprastaka
gaixoa beti presaka.
Gero txepetxa egan bezela
si zen zalapartaka,
ikasi zun taka-taka,
orain or dabil saltaka
etxe guztitik buelataka.

9/ Aingeru kariñosoak
azkartzen ditu pausoak
nik luzatzean besoak;
belaun gaiñean artzen det eta
kantatzen dizkat bertsoak.
Orduan gure aurtxoak
nolako irripar goxoak.
Zer egingo du gaixoak?

Bertsolaritzarako eskola hoberik ba ote? Horrela bai jarraipena belaunik belaun.

Juan SAN MARTIN

El bersolari se nutre de una sólida tradición, ajustándose a la métrica que le ofrecen las distintas melodías y manteniendo las estructuras y modos normales en la composición, que vienen a ser comunes a las de la literatura general. Sabe utilizar con frecuencia metáforas y clichés del cancionero solaris de antaño Por ello, no caen fácilmente en versificación. Para discutible el buen cio de construir dos. A partir de ahí distinguirse en las blicas, le hace falta cultural (aunque vía oral, ya que la el factor más importante puesto, disponer de o fuente de inspiración ces logrará la admiración oyentes.

Aparte de esto, evidente de que se tinario, conviene bersolari poseer transferibles, que dos de su propio conceptos "míticos" ejemplo genuino de Manuel Lasarte siciones de sus formas y sabe conjugar la sin olvidar sus métricas.

Manuel Lasarte, de Navarra, muy joven dir en Aya y Orio, la mayor parte de su de dos libros y han hecho grabaciones mismo se han trofas de entre las bajo y a su nieto trar su capacidad estilo. En las primeras exposición de ideas das una ternura lamente se puede las de los bersolaris talla.

Imanol - en kantaldi bikaina Gasteizen

Joan den astean, kantaldi bikain bat ospatu zen Gasteizen, Georges Brassens frantses kantari haundia zenaren oroitzapenez. Kantaldian, Joaquin Carbonell aragoindarrak, Imanol gipuzkoarrak, Paco Ibañez-ek eta neronek esku hartu genuen. Ez dut esaten, noski, jaialdia bikaina izan zela neronek esku hartu nuelako, —zurikeria merkea izango litzateke hori— kantarien emanaldiak benetan goimailakoak izan zirelako baizik.

Kantarien emanaldien artean bat bakarra hautatzera behartuko banindute ordea, dudarikan gabe Imanolena hautatuko nuke. Zergatik? Ba Paco Ibañez-ek, nahiz eta saio interesgarri bat eskeini, gauza berri askorik ez zuelako kantatu, eta, bestalde, Joaquin Carbonell, Brassens-en zortzi bat abesti kantatu bazuen ere, —eta ondo kantatu gero—, gehiegi erabili zituelako, nere ustez, jendeari irri-eraginarazteko arrazoi eta errekurso merkeak. Imanol-en saioa, berriz, halakoxe ikasgai baten antzera iruditu zitzaidan, euskal kantagintzan sinisten jarraitzeko arrazoi franko ba dagoela ondo baino hobeto erakutsi zuelarik.

Gasteiztar bat baino gehiago harrituko zuelakoan nago. Ez, jakina, aspaldian Imanol-en lanaren ezagutzaile eta jarraitzaile direnak, Mendizorrozako Kiroldegira joan eta Imanol lehendabiziko aldiz kantatzen "ikusi" zutenak baizik. Kontutan hartu behar da pare bat gauza: batetik, —eta oker ez baldin banago behintzat—, Imanol-ek oso aukera gutxi izan du Gasteizen errezital normal bat emateko; eta, bestetik, lehengo eguneko kantaldian "primerizo" asko ba zen publikoaren artean. Hala aitortu zidaten neri behintzat gazte batzuek, "Adizu, eta Imanol hori nongoa da?" eta antzeko esaldiak botaka galdezka zetozkidala. Ba dirudi, —eta pozgarria izango litzateke benetan—, jende gazte berria hasia dela kantaldietaz interesatzen. "Egin"-en Carlos Arco-k idatzitako honako esaldi hau ere: ... "hoy más que nunca la gente asiste a los conciertos cargada de ilusión..." horrelako zerbaiten seinale datekeala.

Bainan goazen Imanol-en saioaren berri laburra ematera. Koldo Izaguirre-ren olerkien artetik aukeratutako amodio-olerki bi (zaila izaten da benetan olerki asimetriko hauekin asmatzea, musikatzerakoan); Rafa Egiguren hernaniar gaztearen "Hor zaude" (aipagarria ere, benetan, olerkari gazteez gogoratzea); Xabier Lete-ren aspaldiko "Zelai ertzeko lore gorriak" eta bere azken olerki-liburutik hartutako "Zorion" (piano soil batez lagundurik); Etxahun Iruri-ren "adixkidiak egün hun";

Mikel Arregi olerkari fin bezain aberatsaren "Zuek hil zineten"; "Koplak", Joxean Artze-ren "Isturitzetik Tolosan barru "liburuko kopletan sustraituak, eta, bukatzeko, "Mayo", erdaraz. Kantuen zerrenda eman eta gero, hitz gutxitan esan dezadan Imanol-en saioak idaroki zidan bizpahiru gauza. Lehenengo: Imanol-ek tablauaren gainean erakutsitako heldutasuna. Ezagun du urteetan barrena eta ekinaren ekinez lortutako maila, textu aukeraketan, aurkezpenetan, kitarra eta abotsaren erabilketan... Bigarren: ba du Imanol-en abotsak nortasun berezi bat, azken urte hauetan nahiko landua; bainan ez dut uste alde hortatik gaina hartu duenik. Nere ustez, bide berriak urratu egin behar ditu oraindik Imanol-ek, eta, bestalde, seriosko pentsatu beharko luke ez ote dituen bere abotsaren errekurso trajikoak gehiegi erabiltzen, kanta batzuren dramatizaketa eta adieraketa egokiaren kaltetan. Eta hirugarren; musika aldetik, Gasteizko kantaldiaren gailurra jo zuen Imanol-en taldeak. Musika-talde batekin lanean aritu duen edonork ba daki —eta ondo xamar jakin ere—, zeinen gaitza, zeinen zaila den talde baten osatzea, martxan jartzea eta berare kiniraupen bat lortzea. Nik uste dut Imanol-ek asmatu egin duela bere taldearekin; eta asmatu ezezik, lan haundi bat egin duela. Eta gauzak horrela direnean, kantaria oso libre aritzen da tablauren gainean, ber musikariek gertatutako uretan bere kasa igeri eginez. "Ur" hoiek, bestalde, ez dira batere monotonoak; hemen saxoa, han pianoa, soinua urrengo, kitarra gero, orain bikotea, edo denak batera... Entzungarri, egitan.

Zorionak ba, Imanol-i eta bere taldea osatzen duten musikariei: Pascal kitarra-jolea ("Urria" taldearekin ere ari dena, "jazz"-erako joera eta sena handikoa), Michel soinu-jolea, Jean Luc saxojolea eta Karlos Jiménez pianojolea. Ahaztu gabe, noski, "Barrabas" eta Ernest, sonoaren arduradunak, ohizko dituzten profesionaltasunez eta hutsikgabetasunez.

Gorka KNORR

Permítanseme unas pocas palabras a modo de crítica del recital celebrado la pasada semana en Gasteiz, en homenaje al desaparecido Georges Brassens, y del cual, salvo una reseña en "Deia", en la que, por cierto, no se contaban nada bien los asistentes (había más que en el memorable concierto de "jazz" del pasado día 20, con los "monstruos" Ray Brown, Milton Jackson y Monty Alexander, es decir, unas 1.300 personas, querida Susana), no he visto, como ya viene siendo, por desgracia costumbre, ninguna crítica.

Sentado que uno no va a hacer la crítica de sí mismo, y que, por otra parte, encontré un recital de Paco Ibáñez interesante pero falto de novedades, y una intervención del aragonés Joaquín Carbonell que, si bien fue meritoria por las ocho canciones adaptadas del recordado cantante francés, no lo fue tanto, en mi opinión, por el constante recurso a la frase fácil y a los tópicos al uso, considero una obligación el dedicar un breve espacio al corto recital de Imanol, para mí el cantante más entonado de los tres, cosa de la que hay que felicitarse, por lo que supone para la música hecha en euskera.

Causó sorpresa en muchos la intachable actuación de Imanol. Hay que tener en cuenta que el cantante guipuzcoano ha tenido pocas oportunidades en Gasteiz, y que había mucho primerizo en el Polideportivo de Mendizorroza. De lo cual también hay que alegrarse, dicho sea de paso.

Un bien estructurado recital, con dos poemas de amor de Koldo Izagirre, uno del prometedor hernaniarra Rafa Eguiguren (a subrayar también la atención que dedica Imanol a los jóvenes valores de nuestra poesía), el "Gizona pobre edo aberats" de Aresti (gran arreglo), el recordado "Zelai ertzeko lore gorriak" de Xabier Lete, junto con uno de los últimos poemas del mismo autor "Zorion" (bello solo de piano), el hun" de Etxahun zineten" de es Mikel Arregi das de "Isturitzetik de Joxean Artze erdera "Mayo".

Dicho brevemente Imanol me sugiere ramente su madurez años de profesión detalles como la presentaciones y de la guitarra lugar, la personalidad creo, sin embargo zada en ceso al fácil de la expresión apropiada de tercer lugar música que

Imanol ha conseguido grupo, que pueda que todo su potencial presión total pañamiento que no cargo

Hay que felicitar y a sus músicos proporciona timo que cosas) el saber es felicitarles por tener una vale la pena

Y felicidades ciarlo a "Barrabas" manejaron el luces con la nalidad e